

گفت و گوی صبا با عوامل فیلم عطر آخر اردیبهشت

سینمای زنانهای که مردها در آن بد نیستند

سمیه خاتون
گفت و گو

فیلم «عطر آخر اردیبهشت» که اکران آن از تاریخ ۱۶ اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۲ در گروه سینماهای هنر و تجربه آغاز شده است، اولین فیلم به نویسندگی و کارگردانی بهاره رهنما است که سابقا بازی های درخشان او را در تئاتر و سینما و تلویزیون شاهد بوده ایم. فیلم عطر آخر اردیبهشت یک فیلم زنانه با مضمون های اجتماعی زنان در اجتماع ایران است در خلاصه این فیلم آمده است که زنی در آستانه مهاجرت همیشگی اش از ایران دوستانش را به یک دورهمی دعوت می کند در این میهمانی دوستانه رازهای عجیبی از زندگی هر کدام برملا می شود که... در این فیلم که تهیه کنندگی آن را مجید بابایی بر عهده دارد بازیگرانی چون بهاره رهنما، نیوشا ضیغمی، افسانه چهره آزاد به ایفای نقش پرداخته اند. دیگر عوامل فیلم نیز عبارتند از حسن اصلانی مدیر فیلمبرداری، نیما حسن دوست تدوینگر، احمد اردلان، صدابردار. خبرنگار صبا در آستانه روزهای آغازین اکران «فیلم عطر آخر اردیبهشت» با بهاره رهنما (نویسنده، کارگردان، بازیگر) حسن اصلانی (مدیر فیلمبرداری) نیوشا ضیغمی (بازیگر) گپ و گفتی صمیمانه داشت که در ادامه می خوانید.

بهاره رهنما:

ما زنان تا چه اندازه مراقب هم هستیم؟

از نویسندگی تا بازیگری و کارگردانی، درباره سیر این مسیر پر چالش صحبت کنید؟

هنرمندی که در فضای هنری نفس می کشد، برای بازنمایی دغدغه درونی اش در محدودیت قالب ها محصور نیست، من در جمع هنرجویان بازیگری خود، بارها استعدادهای نویسندگی را در آن ها کشف کرده ام. از نظر من نویسندگی و بازیگری با هم پیوند عمیقی دارند و یک بازیگر خوب باید قلم خوبی هم داشته باشد. حرفه ای که من از ده سالگی آرزوی فعالیت در آن را داشتم، قطعا و همیشه نویسندگی بوده است، بازیگری دومین حرفه مورد علاقه ام بود. در همه این سال ها هم خوشبختانه آثاری همچون یک مجموعه داستان و مجموعه چهار نمایشنامه را قلم زده و به چاپ رسانده ام. منتها در کشور ما به علت اینکه بازیگری ویرین جذباتری داشته است، مخاطبان بیشتر مرا به عنوان یک بازیگر می شناسند. درباره کارگردانی هم شاید این روند در ایران خیلی نمود نداشته باشد اما در دنیا بازیگران بسیاری دیده شده اند که پس از چند دهه مقابل دوربین قرار گرفتن، وسوسه شده اند پشت دوربین قرار بگیرند و در مقام کارگردان اثری با مختصات سلیقه شخصی خود خلق کنند. برای من کارگردانی از تئاتر شروع شد، که منجر به کارگردانی ۹ اثر در تئاتر شد. کارگردانی برای من بیشتر به سبب همان نویسندگی است چرا که در طول این سال ها احساس کرده ام متن های من بدون انعکاس نگاه شخصی ام اجرا می شود، به همین خاطر دوست داشتم اثرم را خودم دست گرفته و کار کنم. بیشترین کارهای نمایشی من با گروه «این تابستان» انجام شده است، که اختصاصا با موضوعات زنان کارهای نمایشی را به اجرا می بردیم و جزو اولین گروه های نمایشی بودیم که نمایش تک نفره را در ایران باب کردیم. به هر حال من در این فیلم ادعایی در کارگردانی ندارم اما روی پیام و مضمون فیلم که مختص جامعه زنان است حرف دارم.

چه شد که ساخت اثر با موضوع زنان برایتان اولویت پیدا کرد؟

تقدیر نامه ای که بابت دفاع از حقوق زنان و دختران از یونیسف دریافت کردم، پای من را در این مسیر استوار و بار مسئولیتی را بر روی دوشم گذاشت. با این فکر که چه کنم که حال زنان کشور من بهتر باشد. مادر شدن خودم نیز، بسیار مزید بر علت شد، به یاد دارم در فشارهای کاری زیادی که در بحبویه تولد پریادخترم داشتم، احساس می کردم دلیل تحمل تمامی این سختی ها، وجود نازنین پریادخترم بود که همیشه به من انگیزه ای محکم برای جنگیدن می داد. در همین دوره یک مستند با موضوع مادر شدن ساختم که در آن با ۳۰۰ زن و دختر ایرانی گفت و گو کرده بودم، زانی که مادر شده بودند و همین طور زانی که ساعت بیولوژیکی بدن شان برای مادر شدن از کار افتاده بود. این مستند در جشنواره های جهانی چندین جایزه کارگردانی دریافت کرد.

عطر آخر اردیبهشت اولین تجربه کارگردانی فیلم داستانی شما به حساب می آید؟

پیش از این ساخت سریال «دختران صفویه» را که داستان هفت زن را به تصویر می کشد را در دست کار داشتم که متاسفانه به خاطر زیر پا گذاشتن مسائل قانونی که از سوی تهیه کننده اتفاق افتاد و ما از آن اطلاعی نداشتیم این پروژه زمین خورد و من ماندم با یک پروانه آماده که دیگر قابل ساخت نبود. پس از آن با کمک شادمهر راستین، از تلفیق دو نمایشنامه ای که قبلا به چاپ رسانده بودم، فیلمنامه بلند داستانی «عطر آخر اردیبهشت» را با چهار شخصیت زن طرح ریزی کردیم.

چه شد که تصمیم گرفتید با گروه هنر و تجربه برای اولین فیلم سینمایی بلند خود همکاری کنید؟

من از دیرباز مخاطب پروپاقرص فیلم های سینمایی گروه هنر و تجربه بودم. دلم می خواهد بعد از این هم در همین گروه فعالیت کنم. از نظر من نگاه و سلیقه مخاطبان این سینما متفاوت تر و حرفه ای تر است. چرا که این سینما نمود بیشتری از هنر برای هنر را با خود دارد. الگوی جذاب من در زندگی هنری، اورسن ولز است او درآمد حاصل از بازی در سینمای تجاری را برای سینمایی که دوست داشت خرج می کرد. نیوشا ضیغمی در مراسم رونمایی حرف جالبی زد او گفت: «ما به جبر در مسیر سینمایی تجاری قرار می گیریم و بعد از آن دیگر پیشنهاد حضور در فیلم های دیگر به ما نمی شود، بعد از آن در نگاه مخاطب این استنباط می شود که حضور و بازی در سینمای تجاری نگرش و منش ماست!» به همین خاطر بیشترین انتخاب های من در بازیگران این فیلم، از میان بازیگران بسیار موفق در سینمای تجاری و استفاده از آن ها در یک فیلم کاملا غیر تجاری است. افسانه چهره آزاد نقش بسیار عمیق و سنگینی را در مدت کوتاه حضورش جلوی دوربین ایفا می کند. همچنین نیوشا ضیغمی، در این فیلم بسیار متفاوت و طنازانه نقش خود را بازی می کند، من معتقدم وقتی فیلمنامه ای قلم اش زمین گذاشته می شود، خدا نقش را برای بازیگران رقم می زند و هر کس در جای خودش قرار می گیرد. علت اینکه خودم در نقش اصلی این فیلم بازی کردم، نداشتن سرمایه کافی برای تولید فیلم بود، چرا که در ابتدا سرمایه گذار اصلی این فیلم خودم بودم. هر چند که برایم بسیار سخت بود در اولین اثری که کارگردانی اش به عهده ام بود، بازی هم داشته باشم. در این جالازم است از گروه کارگردانی، صدابردار آقای اردلان و فیلم بردار آقای اصلانی که در این راه ناظر خارجی کار بودند تشکر کنم. در کل این فیلم چه به لحاظ احساسی و چه از لحاظ مالی هزینه های زیادی برای من داشت. خوشبختانه آقای کیامری برای حمایت از این سینمای مستقل زنانه به عنوان سرمایه گذار دوم فیلم وارد شدند و این فیلم پس از اکران در گروه سینمایی هنر و تجربه، احتمالا بزودی در پلتفرم نمافیلیم نمایش داده خواهد شد.

چه دغدغه ای بهاره رهنما را در این دوره از زندگی ناگزیر به ساخت این فیلم کرده است؟

من روایت خود را در جهان زنان دنبال می کنم، و اینکه حس می کنم تا بحال کسی به دنیای زنانگی از این زاویه نگاه نکرده است. من تجربه داشتن یک پدر خوب را در زندگی شخصی ام داشتم ام، به همین خاطر به دنبال مفاهیم فمینیستی که دنیای زنانه و مردانه را جدا می کند، نیستم. و یا تفکرات دیگر که مشکلات زنان را منبعث از ناحیه مردان می داند. من به دنبال جامعه ای هستم که فارغ از دعاوی حقوقی زنانگی و مردانگی، زانی آگاه تر، قوی تر، مستقل تر و خوشحال تر داشته باشد. زانی که در کنار فرزندان و همسران و خانواده های خود جامعه ای سالم تر و با آرامش تری را رقم بزنند. اما نکته ای که در سال های اخیر، خصوصا دوره ای که فعالیت های حقوقی برای زنان انجام می دادم برایم پررنگ شد، ورود زنان به زندگی مردان متأهل بود! که بخشی از آن هم در شریعت آورده شده است که عمدتا هم نادیده گرفته می شود. (مسائلی چون رضایت همسر اول و...) در ادامه با شیوع خیانت، روابط پنهانی و اخبار از هم پاشیدگی زندگی های زناشویی در اطرافم مواجه شدم. در این میان بسیار مهم بود که در این کارزار ما زنان تا چه اندازه مراقب هم هستیم! همیشه هم نمی شود نوک تیر این پیکان را به سمت مردها گرفت. نقش خود زنان در شکل گیری این وانفسا تا چه اندازه پررنگ است؟ چرا در